

# INTRODUCCIÓ

**JORDI CAMPS**

Museu Nacional d'Art de Catalunya

**CARLES SÁNCHEZ**

Universitat Autònoma de Barcelona

**Síntesi.**

*Quaderns dels Seminaris*

*de Besalú* 5

2021

En els darrers decennis l'estudi dels monestirs del comtat de Besalú ha copsat l'interès de los historiografia artística catalana. Tres de les cases més significatives del comtat de Besalú i la seva zona d'influència (Santa Maria de Ripoll, Sant Joan de les Abadesses i Sant Pere de Camprodon), van ser objecte d'anàlisi en unes jornades d'estudis celebrades l'any 1992 al Ripollès<sup>1</sup>. A més a més d'aquest estudi pioner, l'any 2009 Amics de Besalú publicà una obra monogràfica titulada *Els monestirs benedictins de l'antic comtat de Besalú*, que recollia les aportacions dels Seminaris de Romànic de Besalú número XV, XVI i XVII<sup>2</sup>.

Amb tot, ha transcorregut ja força temps des de la redacció d'aquesta darrera empresa col·lectiva i, com resulta inevitable, i fins i tot lògic, de manera progressiva van sorgint noves línies d'investigació. La present publicació no és una recopilació accidental sobre edificis de l'antic comtat de Besalú, sinó que pretén analitzar els cenobis de forma transversal i des d'òptiques ben diverses. El resultat és un monogràfic en el qual participen 8 autors d'una formació molt variada -historiadors de l'art, arqueòlegs, musicòlegs- que donen noves respostes a velles preguntes sobre els monestir de l'antic comtat de Besalú.

El cert és que malgrat l'indubtable valor arquitectònic dels monestirs en el segles del romànic, sabem molt poc sobre la identitat dels seus autors materials (mestres d'obra, pintors, escultors), el seu estatus o condició social. De la mateixa manera, els motius que portaren als comitents (ja fossin eclesiàstics o laics) a emprendre una gran empresa constructiva com és l'edificació d'un cenobi ens resulten sovint desconeguts. En aquest sentit, l'article de Carles Sánchez (*Els monestirs de l'antic comtat de Besalú: artistes i promotors*) estableix una discussió sobre els protagonistes dels nostres cenobis, com l'escultor Ramon de Bianya, o Arnau Gaufred i la seva dona Bruniquilda, aquests darrers fundadors del Sant Sepulcre de Palera.

Sens dubte, Sant Esteve de Banyoles va ser un dels grans centres religiosos i culturals de l'antic comtat de Besalú. La contribució d'Almudena García i Jordi Camps (*Sant Esteve de Banyoles. L'estudi arqueològic i artístic al servei del coneixement d'un gran monestir...*) mostra les novetats que les actuacions de restauració i les campanyes d'excavació arqueològica aporten de cara al coneixement del monestir, de la seva evolució i de la seva escultura. Amb tot, també es fa palès de quina manera resten qüestions obertes, algunes de les quals mantenen la problemàtica d'associar les dades històriques amb les plantes de les construccions successives.

1. DIVERSOS AUTORS, *Art i cultura als monestirs del Ripollès: Santa Maria de Ripoll, Sant Joan de les Abadesses, Sant Pere de Camprodon* [ponències de la 1a Setmana d'Estudis, sessions del 16 al 18 de setembre de 1992], Barcelona, 1995.

2. G. Boto (coor.), *Els monestirs benedictins a l'antic comtat de Besalú*, Besalú, 2009.

D'altra banda, no podia mancar en aquest monogràfic un estudi sobre la implantació de la reforma gregoriana en el seu vessant canonical. Carles Sánchez i Jordi Camps analitzen aquest fenomen a través d'un exemple paradigmàtic, el monestir de Santa Maria de Lladó, un dels primers conjunts del territori en adoptar la regla augustiniana.

L'article de Roger Sala, Joan Frigola i Ekhine Garcia (*Prospecció georadar als antics conjunts monàstics de Sant Pere de Besalú i Sant Joan Les Fonts. Noves dades per futures investigacions arqueològiques i arquitectòniques.*), demostra com en els darrers anys la prospecció geofísica s'ha perfilat com una nova font d'informació en la recerca arqueològica. El seu estudi recull els resultats de dues prospeccions realitzades els anys 2013 i 2016 sobre les esglésies de Sant Joan Les Fonts i Sant Pere de Besalú, ambdós edificis lligats a orígens monàstics amb una llarga seqüència històrica.

Finalment, l'estudi de Maria Incoronata Colantuono (*El Missal de Sant Pere de Camprodon (ms. lat. 1333 BNF): les relacions litúrgico-musicals entre els monestirs besaluencs i occitans*) analitza un missal, actualment conservat a la *Bibliothèque Nationale de France*, que constitueix un testimoni emblemàtic dels vincles litúrgics i musicals entre els monestirs besaluencs i els occitans.

En definitiva, cinc contribucions que plantegen una pluralitat d'aproximacions als cenobis romànics de l'antic comtat de Besalú i la seva zona d'influència.